

Apa és lánya, Bori esküvője napján

„BORI TÖRTÉNETEI”

EGY KICSI, EGY NAGY

Nagy fekete folt a kabátja, mellette egy másik, kicsi világoszöld. A kicsi egészen a magasba emeli bal kezét, hogy elérje a nagyét, az pedig alig észrevehetően jobbra dől, hogy a kis zöldnek ne kelljen annyira nyújtózni. A szomszéd kert előtt még hátrafordultak, integettek, most már csak egymásra figyelnek. Hallom a nagy dörmögő hangját, a kicsi valamit visszacsipog, így duruzsolnak, mennek az úton.

Élesek a kontúrok, ragyog a nap a havon. Hideg a levegő, meglátszik a lehellet. Kapargatom a kocsi szélvédőjét, az a spriccelős folyadék, amitől megolvad a jég, elfogyott tegnap, majd vennem kell azt is.

Ők mennek, sétálnak az erdő felé. A nagy lassan, komótosan lépéget, talpa alatt meg-megroppan a hó, a kicsi könnyű még, elbírja, csak a zöld kezeslábas a zörög minden lépésnél, ahogy szaporázza, cssz, cssz, csiszog az anyag.

Az autónak dőlök, nézem őket. Sokmindent kell elintéznem ez alatt az idő alatt, amíg ők sétálnak. Postára megyek, ott feladom a csekkeket, vásárolni is fogok, kéne valami gyümölcs uzsonnára,

az ebéd meg császármorzsa lesz, azt már eheti a kicsi is. Nem egy nagyevő, de azt szereti, baracklek-várt szoktam adni hozzá.

Mindjárt elérik a bukkanót. Onnan majd már nem is látom őket. Indulnom kéne, de csak nézek utánuk, a hangjukat már nem is hallom. Nagy fekete folt, mellette egy kicsi zöld. Az Apám és a kislányom.

PELENKA

Este nyolc körül veszem észre a hátziszákot. Puha, bársonyos anyag, mint egy kis plüssállat, elején egy tigris, ebbe szokta bepakolni a fontos dolgait. Most éppen benne van a fogkeféje, fogkrémje és a pelenkája. Kiver a víz, ahogy észreveszem – ez itthon maradt. Ez az első alkalom, hogy nem alszik itthon, a nagyszülőknél éjszakai. Nagyjából most fürödnek, gondolom. De a pelenka! Mi lesz anélkül? Napközben már szobatiszta, de éjjelre még pelust kér és reggel bizony van is benne. Ha el is indulnék kocsival, aludna, mire odaérnék. Remegő ujjakkal hívom őket, mi újság, hogy vannak? Remekül érezték magukat, újságolja Nagyapó, kint voltak a Kopaszi

gáton, ő motorozott, csúzdászott, aztán együtt kavicsokat dobáltak a Dunába. Ebédre alig evett, de ezen már nem akadunk fenn, uzsonnára viszont jól belakott. A fürdésen már túl vannak, most épp mesét olvas neki Nagyanyó bent a szobában, de a fogkefét nem találták. Éppen ezért hívlak, mondom, itthon maradt a pelenkával együtt, jaj! Nem baj, válaszolja ő, rajta van a pizsamája, pelenka nem kell. Már hogyan kéne, dörgöm, közben majdnem sírok, itthon mindig abban alszik, és kell is neki, most mi lesz, ha bepisil, meg fog ijedni, rossz élménye lesz, jaj, mit tegyek! Nyugodj meg, mondja ő, ne pánikolj, nem kell neki pelenka, jó lesz így. Hallom a hangján, hogy úgy érzi, enyhén túlreagálom a dolgot, mit kell ezen izgulni. De én fejnehéz vagyok, alig tudok elaludni, hajnalban erre riadok, csak be ne csurranjon, kicsikém nehogy megijedjen tőle. Hogy lehetek ennyire figyelmetlen, épp ez maradt itthon, vitték a hordozható etetőszéket, játékot, könyvet, csereruhát, benti szandált, a hátziszákot meg kifejezetten neki pakoltam össze, hogy majd ő viszi, szereti, erre tessék, biztosan letette ide a fotelba, amikor kiment venni a cipőjét. Várom a reggelt, hogy vég-

re tudjak telefonálni, gondolatban már vígasztalom kicsi Csillagomat. Nagyapó veszi fel, na mi van, támadok rá, pisi? Mit izgulsz, mosolyog a telefonba, szinte látom, a szeme is nevet ilyenkor, mondtam, hogy minden rendben lesz, ébredés után szépen kiment, elintézte, most reggelizik, jókedvű, szó sem esett a pelenkáról. Hallom a hangján, diadalmas, azért este talán kissé elbizonytalanodott ő is. Leteszem a telefont, megkönnyebülök, milyen ügyes az én kis két évesem.

HÉTFŐ ÉS CSÜTÖRTÖK

Egy többgyerekes anyukától hallottam egyszer, hogy a legkisebbje gyakorlatilag a hordozóban nőtt fel, mert állandóan vinnie kellett magával, ahogy a nagyobbakat fuvarozta iskolába, óvodába, programokra.

A Kicsit eleinte én is mindig vittem magammal a Nagy ovis napjain, ekkor még csak hetente kétszer. Mivel ősz végén született, a téli zord időjárásban, esőben, hidegben is jött velünk. Ráadásul, mivel hajnalban ébredt, mire indultunk az oviba, aludt volna el, aztán általában hazafelé el is nyomta az álom, ha kivettem viszont felébredt. Egy idő után aztán Nagyapó felajánlotta, hogy szívesen kijön hozzánk ezeken a reggeleken, vigyázni a Kicsire, hadd aludjon, amíg mi ovizunk a Naggyal, ha meg nem alszik sem baj, legalább nézi az aranyos kis arcát.

Nagyon megszerettem ezeket a hétfőket és csütörtököket. Reggelizünk pirítóst, mert a közeli kis boltban isteni magos, barna kenyeret árulnak, ő mindig megszózza, ilyenkor én is úgy eszem. Így egészen más íze van. Nagyapó sokszor itt marad addig, amíg hazahozom a Nagyot, ilyenkor együtt ebédelünk, nyeli szegény az én kisgyerekre szabott diétás kosztomat, néha főz nekem meggylevest, mert tudja, hogy nagyon szeretem. Amikor marad, olykor mesél régi családi történeteket, de inkább csak a

mindennapokról, munkáiról, én a gyerekekről, sokszor csak semiségekről fecsegünk. Tehetjük, mert a gyakori találkozások miatt tudjuk egymás nagyobb dolgait, nincs szükség visszafelé végigtekinteni az eseménynaptáron, mint korábban a ritka találkozások alkalmával.

Néha azonban szalad is tovább, alighogy visszaérek reggel az oviból, ilyenkor, ha lenne elintéznivalóm, vagy csak beszélgetnék, morgok, hát igazán maradhatna még.

Most meg már beérném csak ezekkel is.

PIROS AUTÓ

Állunk az ablakban. Ő rózsaszín-zöld csíkos harisnyanadrágban, hátul a popsiján egy béka. Az előbb épp a karomból fellépett az ablakpárkányra, két tenyerét az üvegre teszi, nekitámasztja a homlokát is, én meg őt támasztom hátulról. Várunk. Ebből az ablakból az utca egészen az emelkedőig látszik, bár a lombosodó fák itt-ott kitakarnak pár tíz métert. Nézzük a szomszéd kutyáját, téblábol a kertben. Néha még megijed tőle, ha váratlanul ugatni kezd, múltkor is sírni kezdett ijedtében, amikor néztük a körtefa rügyeit, és a kutya ránk ugatott a kerítés melől. Most csendben van, kísétál a kapu elé, lefekszik, talán el is szunyókál. Hirtelen felpattan, ő is felélénkül az ablakban, de csak a postás jön. Ez is izgalmas azért, főleg, hogy motorral jár, mutatja is a kezével, mintha húzná a gázt, berreg kicsit, de inkább csak a tisztesség kedvéért. Mi most ennél jobbat várunk. Addig mesélek neki a kertről, hogy majd az almafán megnőnek a szép piros almák, de előbb lesznek rajta illatos, fehér virágok. Egyszer csak a fák között az úton piros folt tűnik fel. Ő még nem vette észre, már látom, ez az, amiért itt állunk, meg is áll az autó a kerítés előtt. Mondom neki, itt van, megérkezett. Néz a kapu felé, de

innen azt nem látjuk, csak a járda felső részét. Hallom, nyílik a kertkapu, már itt is van az ablak alatt, ő örömeiben sikongat, ütögeti az ablaküveget, Póóóó, Póóóó, kiáltozza. Nagyapó a járdáról integet vissza, szélesen mosolyog, látszik, tetszik neki a rajongás, ő is hasonlóan érez, aztán továbbjön a bejárati ajtó felé. Ő a párkányról a nyakamba kapaszkodik, megyünk mi is az ajtóhoz, Póóóó, Póóóó, és ugrik ki a karomból. Aztán bedöcög a nappaliba. Nagyapó a kanapéra hever, ő a hasán ül, nagy puha párna. Hogy csinál a viziló? – teszi fel mostanság kedvenc kérdését Nagyapó, mire ő hatalmasra tátja kicsi száját: háááááá. Mindketten elégedettek, értik egymást, ez a belépőjük a közös játszásokhoz.

Pali és Eszter, az unoka

LÁTOGATÁS

A párnapos mellettem fekszik a kiskocsiban. Pici fején csíkos sapka, mindig felcsúszik, kissé csúcsos-püspökös így, kicsi rá, de hogyan lehet egy kisbabának még ennél is kisebb buksija? Igaz, ő jó nagynak született, mégis milyen pici, itt piheg, sima meleg a pofija. Szundikált még korábban, de talán megérezte, fontos ember jön, mert most pár perce felébredt. Csendben fekszik. Ő megérkezik, most tudott jönni először, most is éppen Szegedre megy tovább, fekete zakóban, fehér ingben, szép fehér szakállal, de erre muszáj volt időt szakítani, mondja. Egyetértünk. Látom, a csíkos sapkás látvány megrázza őt is, bíztatom, vegye fel nyugodtan. Felemeli, nyújtott karjára ráfekteti, kissé eltartja magá-

Ildikó, Pali és Eszter

tól, így nézi. A kicsi buksi a tenyerében, jó, biztonságos, megbízható tenyér az. Tudom, én is sokszor kapaszkodtam belé. Melegen mosolyog, a szeme is ragyog, milyen aranyos, mondja, magához öleli, kicsit fekteti a vállára, adj neki puszit nyugodtan, biztatom, de ő csak nézi, előbb érkezéskor, hallod-e, éppen messze, külföldön voltam, de most már itthon vagyok, menyenyire vártunk, Isten hozott kedves kis második unoka.

Évekkel ezelőtt, de jó volt, ötven mentünk a kisbusszal, velem a négy fiú, férfi, akiket a világon legjobban szeretek. Halottak napjára, Világításra megyünk a kis faluba, ahol Kányádi Sándor is született. Közbe-közbe megállunk, például a Hargitai havasok tetején a Selters nevű vendéglőben. Három évtizede elmúlt már, hogy itt éjszakáztunk párat, talán egy hetet, igen, ismerős a falra kitett medvefej, mennyit néztem akkoriban az üvegszemét, miközben ettem a reggelit a kockás abrosznál, félttem is kicsit tőle, de nem tudtam a szemem tőle elszakítani, persze hogy itt van még, bár immáron kissé megroggyanva, még mindig impozánsan, vajon változott-e itt azóta valami, még a tisztítószer szaga is ugyanaz, emlékszik az orrom. Akkor arrébb a domboldalon minden reggel szamócát szedtünk, nem fogyott el sosem, látom a bögrét, sárga műanyag, rajta kis kerek matricán egy maci, akkoriban ennyi volt a dizájn, jól teli lehetett pakolni. A lábamon a máig látszó karcolást is

itt szereztem, gondoltam, lerövidítem én is a kígyózó gyalogutat, na nem azért, mert hosszú volna, hanem mert a bátyám is. Ő ügyesebben mászott át a szögesdrót kerítésen, én máig őrzöm a tízcentis heget, mélyen belevágott, nem is tudom hogy értünk haza a szállásra, gondolom, Apám a nyakában, karjában vitt odáig.

Ők is emlékeznek most erre, ketten, akik itt voltak akkor is már.

Később a faluban is ismerős egy-egy részlet, csak minden sokkal kisebb, de vajon honnan húzza elő az emlékezet ezeket a több évtizedes képeket. A templomtorny, igen, kopott, hámló vakolat, ahol harangoztunk a lelkészlányokkal, négyen voltunk lányok, azt hiszem ők mindhárman kicsit szerelmesek az egyetlen fiúba, talán ő is mindháromba egyszerre – pár éve egy ismerősömről kiderült, ő is idevalósi, naponta jött a lelkészlányokhoz, egyidősek is vagyunk, talán dagasztottuk is egyszerre a sarat, ki tudja. Magas ágyon, hatalmas dunyhák alatt aludtunk akkor, hallgattuk a szövszék kattogását, ismerősek a vásznak, otthon is ilyenek borították az asztalt, heverőt.

A domboldali temetőben vastag avarban gázolunk, letről ugat még egy kutya, itt is vagyunk már, igen, egymás alatt sorakoznak a nevek, amik a családi mesékből, történetekből ismerősek, szülők, gyermekek, testvérek, hát eljöttünk, itt vagyunk. Bizony, kissé rendbe kell hozni itt ezt a cserjét, lenyesegetni belőle itt-ott, szúrós,

az állatokat távol tartja, de minket sem kímél, átlépjük az alacsony kerítést, nekiállunk a metszőöllővel, pakoljuk arrébb, jó kis kupac összegyűlt. Régebben még egy-egy falubéli asszony a néhai tanító úrra iránti tiszteletből, no meg emlékező szeretettel gondozta a sírt és környékét, mára már ők is pihennek valahol a közelben a magas fák alatt. Hallgatjuk a család történetét immáron többedszerre, de mindig van valami új, na meg felejtünk is, most aztán megelevenednek a kőbe vésett nevek, feleségek, férjek, gyermekek sorjázanak, szeretet, haragvás, irigység, megbékélés, sírás, kacagás, itt kavarognak körülöttünk, talán figyelik ők is, a neveket hordozók, mit, hogyan őriztek meg életükből a generációkkal későbbiek.

A buszban hazafelé indulván kissé elcsendesedünk, a fiúk megéheznak, én csomagoltam mindenkinek, veszem elő a szendvicseket, hozzá paprikát, ki kér még sajtot, még egy kenyeret, igyatok egy kis teát, tejeskávét is maradt, hiszen csak ma hajnalban indulunk, milyen jó rólatok gondoskodni, én drága négy emberem, legyünk még együtt sokáig.

ANYA, ÜGYES VOLT NAGYAPÓ?*

Anya, ügyes volt Nagyapó? – kérdezte a kislányom, mikor ma este hazaértem a konferenciáról.

Reggel, amikor elindultam otthonról, mondtam neki ugyanis, hogy egy olyan helyre megyek most, ahol találkozom nénikkel és bácsikkal. Ezek a nénik és bácsik sokat dolgoztak együtt Nagyapóval és mindannyian szerették őt. Most azért találkozunk, hogy róla beszélgessenek és arról az időről, amit együtt töltöttek vele. – És mit csináltak, amikor együtt töltötték? – jött a következő kérdés. – Mindenfelé elutaztak, megkérdezték az embereket, hogy jól érzik-e magukat, hogy mit szeretnének csinálni, és sokat beszélgettek velük

* Az írást Beke Márton olvasta fel a 2010-es Beke Pál emlék-konferencián.

– próbáltam magyarázni négyéves formán. Aztán megöleltem, hogy akkor mennék. Még megállított: - Nagypó is ott lesz? Mert akkor én is megyek. – Nem, Csillagom, Nagypó nem lesz ott – feleltem.

Tévedtem. Nagypó – ahogy Ildikó is mondta – ott volt.

Kicsi gyerekkoromban megismertem, most már öszülő hajú-szakállú arcok, meleg ölelések a folyosón – ez várt. Én még – lévén ezen szakmán kívüli – ennyire tömény esszenciájával Papa munkájának, illetve annak elismerő méltatásával nem találkoztam.

Még középiskola után, egy magyarlukafai kézműves táborban történt, hogy az egyik társam – mint aztán kiderült népművelés szakos hallgató – amikor megtudta, ki vagyok, könyékig szapapanosan a nemezelő asztal felett döbbsen nézett rám és kiáltott fel: te a Beke Pál lánya vagy?! A hangjából olyan neki szóló tiszteletet, kicsi – gyarló ember lévén szerettem ezt gondolni – irigységet és örömet hallottam ki, hogy az a

mai napig a fülemben cseng. Úgy nézett rám, mint egy jelenésre.

Egy éve van talán, hogy egy igaz barátnőm – megóvni próbálván egy meggondolatlan lépéstől – azt találta mondani: ezt nem teheted, ne felejtse el, te a Beke Pál lánya vagy!

A kettő között 27 év telt el...

Múlt év november 5-én este, még sokkolva a felfoghatatlantól, addig ismeretlen emberek által újra megélhettem a Papa felé irányuló mérhetetlen elismerést és szeretetet. Arisztid vitt engem hazafelé, és megálltunk valahol, hogy az ott konferencián ülő Mariann felvegyük. Kiszálltunk, az ajtón épp akkor lépett ki egy – természetesen öszülő, természetesen hasban erős (szóval olyan Papa-formájú) ember – aki – hallván, hogy ki is vagyok – elmondta, hogy ő már régen megformázta Papát, egy lobogó-szenvedélyes kis agyagszoborban, amit eddig még nem égetett ki. És most ki fog. Majd se szó, se beszéd, megölelt, úgy, hogy sosem láttam még, csak mondta, hogy ő Kovács Gyuri.

Aztán jött Mariann és Vali – velük telefonon már beszéltem, mert egy munkájukba szőrmentén besegíttem – de személyes találkozásunk, ez volt az első. Amikor a lányok is meghallották, hogy én vagyok én, összekapaszkodtak ők hárman, Arisztid, Mariann és Vali és én ott álltam a körük közepén, talán soha addig meg nem élt mély együttérzésben és dobogó szeretetben. Nekem szólt, tudom. Papán keresztül szólt nekem, és rajtam keresztül Papának.

Sokat beszélgetek a gyerekekkel papáról. Főleg a kislányommal, hiszen ő már és még emlékszik rá. Valamikor majd ezt a napot is el fogom mesélni nekik. Hogy milyen szívszorító és gyönyörű volt ott ülni és hallgatni, ahogy az őt szerető emberek meséltek róla. Hallottam én persze anno az írógép állandó kopogását, miután aludni mentünk, és a konyhaasztalnál vacsora közben sokszor, hogy Csengeren ez és Jászszentlászlón az, hogy Hajdúnánás és Túrístvándi, Zalaszentlászló és Bakonybél – de

Három generáció: Pali, Bori, Eszter

Pali a lányával és a feleségével

nekem ő az Apám volt, aki mesélt a munkájáról, ahogy mi is elmondtuk, mi történt aznap, múlt héten. És az évek múlásával persze egyre inkább ráláttam, hogy micsoda nagyszerű munka – mondjam inkább úgy, hivatás – az övé és hogy mennyire mestere ő ennek. De nekem ő akkor is a Papa, aztán pár éve Nagyapó volt.

A másik oldalban nem voltam igazán avatott, még ha a könyveit forgattam is. Hála Istennek, volt, van a családban olyan, akivel a szakmai dolgokról érdemben tudott beszélni. Felemelő érzés volt most kicsit belepillantani ebbe a világába is.

E felkavaró nap után hazaérve, mit is válaszolhattam hát a kislányom kérdésére? Igen, Nagyapó ügyes volt. És ez a legkevesebb, amit elmondhatok róla.

BODNÁRNÉ BEKE BORBÁLA: Pécsen születtem egy márciusi napon, és életem első három hónapját a belvárosi Városház utcában töltöttem. Utána Pestre költöztünk, és két évtizedig itt éltem. Zuglói óvoda és iskolai évek után végül az általános iskolát Csepelen fejeztem be. Bővült a család, és ott kaptunk nagyobb lakást.

A gyermekkorom tele van szép emlékekkel. Rengeteg közös nyaralás és kirándulás, táborból hazaérve görkorsolyát kapok, Szenteste közösen játszunk, Apám a lábfejére állítva visz körbe a lakásban, Édesanyámmal földimogyorót pucolunk a konyhában, bátyámmal kora reggel etetjük a hangyákat a kamrában, egyik délelőtt a nagymamával vagyunk otthon, nyílik a bejárati ajtó, ott állnak a szüleink, Mama karjában egy takaró – amikor kibontják, megdöbben, milyen kicsi egy újszülött kistestvér.

Gimnáziumba a IX. kerületbe jártam, a napi két HÉV-en való utazás közben állandóan olvastam. Gimnázium alatt jártam először „Nyugaton”, az Apám által szervezett első francia csereút három hónapos francia „nyelvtudásával” rendelkező tagjaként. Érettségi után dolgozni kezdtem, mindkét diplomámat munka mellett szereztem.

A Vendéglátóipari Főiskolát vendéglátó és idegenforgalmi szakon estin végeztem el. Édesapám franciaországi kapcsolatainak köszönhetően, az ebből eredő élmények hatására a *Magyar-francia kapcsolatok az*

idegenforgalom tükrében címmel írtam a szakdolgozatomat 1992-ben.

Ekkortájt már Solymáron laktam és onnan jártam dolgozni Dobogókőre – a *Manréza Szálloda és Konferenciaközpont* főportásaként –, vendégül látva ott olykor a Közösségfejlesztőket. A korábban pártüldölként működő házat, a Kádár-villát és az évtizedek óta ott dolgozó embereket az új tulajdonos – a jezsuita rend – szolgálatába állítani igazán érdekes feladatot adott pár évre.

Innen egy svájci gyógyszer cég megkeresésére a nagy multivilág fogaskerekének lettem egyik – és az ott töltött tizenegy év során egyre fontosabb – alkatrésze. 2001-ben szereztem egy pszichológus oklevelet, szakdolgozatom témája a gyász volt. Édesanyám közelmúltbéli halála sajnos testközelivé tette ezt a területet. Az irodai munka mellett – számos szakirányú képzés elvégzése után – esténként egyéni terápiát végeztem egy kerületi szakorvosi rendelőben. Innen mentem el boldog négy évre kismamának.

Egy újabb kanyarral jelenleg a Fundamenta Lakásszazza vezető személyi bankára vagyok. Vissza nem térítendő állami támogatásokkal és alacsony kamatú hitelekkel foglalkozom. Több száz ügyfelem közül már sokak jutottak általam új lakáshoz, vagy újították fel a meglévőt, vagy szabadultak meg rossz feltételekkel felvett hitelüktől. A munkám révén egyre több embernek tudok munkát, megélhetési lehetőséget is adni. Hiszen segíteni többféleképpen lehet.